

КОГНІТИВНІ СТРАТЕГІЇ У ВИРІШЕННІ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ЗАВДАНЬ НА РІВНІ ОКРЕМИХ РЕЧЕНЬ

Гончар Н. А.

гр. ФПАмз-22-1

Хмельницького національного університету

Наук. керівник – д.філол.н, доцент Бойко Ю. П.

Знання принципів перекладу є невід'ємним елементом компетентності перекладача та основою для вибору загального способу дій, який корелює із загальною перекладацькою стратегією. Ми визначаємо глобальну стратегію перекладу як загальну когнітивну установку для перекладу концептів вихідного тексту в когнітивну структуру картини світу мови перекладу. Глобальні перекладацькі стратегії ґрунтуються на загальних принципах і стратегіях перекладу та виступають когнітивними регуляторами, що спрямовують весь процес перекладу.

Стратегія локального перекладу визначається як стратегія перекладу фрагментів тексту (вирішення окремих завдань перекладу). З когнітивної точки зору, локальні стратегії в перекладацькій діяльності включають «дискретизацію» понять вихідного тексту, інтерпретацію загального змісту тексту через фрагменти, ідентифікацію проблем: ідентифікацію конкретних фрагментів, які вимагають перекладацьких рішень, щоб визначити, чи присутній певний фрагмент альтернативи та вибрати напрямки/плани вирішення виявлених проблем на основі глобальної стратегії перекладу.

Л. Венуті, впровадив терміни «стратегія одомашнення» та «стратегія очуження», які базуються на таких чинниках як: сфера перекладацької діяльності, тип тексту, потреба перекладача у самовираженні. За теорією Ф. Шлейєрмахера у процесі перекладу необхідно таким чином поєднати об'єктивне та суб'єктивне, щоб і сам перекладач, і читач відчували себе «всередині автора» [1, с. 163]. На думку перекладознавців, стратегія очуження виконує функцію пізнання інших культур, розвитку цільової мови, відтворення оригінальності автора, та виражається в кількох аспектах чужості: лексичному (наявність екзотизмів), семантичному (незрозумілість певних місць), синтаксичному (незвичний порядок слів у реченнях), граматичному (нетрадиційне з'єднання слів у словосполученнях) та поетичному (з'єднання строф, ритм) [2, с. 99]. На відміну від стратегій відчуження, стратегії одомашнення зосереджені на задоволенні вподобань ширшої цільової аудиторії, суворому дотриманні норм мови перекладу та адаптації до культурних традицій цільової сторони.

Прикладом стратегії одомашнення слугує речення з роману «To Kill a Mockingbird» Гарпер Лі.

Оригінальне: «As you grow older, you'll see white men cheat black men every day of your life, but let me tell you something and don't you forget it— whenever a white man does that to a black man, no matter who he is, how rich he is, or how fine a family he comes from, that white man is trash.» [5, с. 224].

Переклад: «Коли ти виростеш, то побачиш, як білі на кожному кроці ошукують чорних. Але я тобі ось що скажу, і ти ніколи про це не забувай: якщо білий обдурює чорного, то цей білий, незалежно від того, хто він, багатий чи бідний, хоч яка порядна була б його родина, а він все одно покидьок.» [6, с. 169].

У цьому прикладі, «black men» та «white men» було перекладено так, щоб більше було зрозуміло українському читачу. А також слово «trash» є перекладеним як «покидьок» заради збереження відтінку слова в мові перекладу.

Підтвердженням стратегії відчуження є приклад слогану з роману «1984» Джорджа Оруелла.

Оригінал: «Big Brother is watching you.» [7, с. 3].

Переклад: «Великий Брат спостерігає за тобою.» [8, с. 4].

У цьому випадку, «Big Brother» залишено без змін, щоб підкреслити абсурдність та загальний контроль, що характеризують світ роману.

Ці приклади ілюструють, як одомашнення та відчуження можуть впливати на переклад літературних творів, залежно від того, як перекладач вирішує передати або адаптувати культурні аспекти та нюанси оригіналу для української аудиторії.

Аналіз когнітивних стратегій у вирішенні перекладацьких завдань на рівні окремих речень вказує на те, що переклад – це багатогранний процес, де перекладачі використовують різні стратегії для досягнення найкращого результату. Основними методами перекладу є стратегії відчуження і одомашнення, і вибір між ними залежить від конкретного контексту та завдання перекладу. Розуміння та вивчення цих стратегій може сприяти покращенню якості перекладу та розвитку перекладацької компетентності.

Література:

1. Коломієць Л. В. Тенденції розвитку поетичного перекладу // Вісник «СумДУ», 2006. №11, С. 162–168.
2. Подміногін В. Дихотомія перекладацьких стратегій очуження та одомашнення в історії європейського перекладу // Наукові записки, 2008. №89. С. 98–102.
3. Bell, R. T. *Psychological/cognitive approaches* // In M. Baker (Ed), *Routledge encyclopedia of translation studies*. London & New York: Routledge, 1998
4. Newmark, P. *A Textbook of Translation* // Hertfordshire: Prentice Hall, 1988.

Джерела ілюстративного матеріалу:

5. Lee, Harper. *To Kill a Mockingbird*. New York :Harper Perennial Modern Classics, 2006. 285 p.
6. Гарпер Лі. 2007. Убити пересмішника. Переклад Михайло Харенко. 215 ст.
7. George, Orwell. 1984. N.Y.: *A Signet Classic*, 1981. 268 p.
8. Джордж Орвелл. 2017. 1984. Переклад Віталій Данмер. 252 ст.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ГРАМАТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ У ДЕТЕКТИВІ АГАТИ КРІСТІ «ВБИВСТВО У “СХІДНОМУ ЕКСПРЕСІ”»

Грицик Н. Б.

гр. АУП-48

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Наук. керівник – асистент Дзюбановська І. В.

На сьогодні тема перекладацьких трансформацій посідає провідне місце у перекладознавстві. Прагнучи максимально точно відтворити зміст вихідного тексту на якісному рівні, фахівці проявляють майстерність перекладу, застосовуючи низку трансформацій, які здатні повністю або частково трансформувати будову речень у тексті та пристосувати його до мови цільової аудиторії.

Поняття граматичних трансформацій та їхню класифікацію розглядали в своїх роботах С. Максимов, Дж. Кетфорд, А. Мамрак, А. Фітерман та Т. Левицька, В. Карабан, Л. Науменко та А. Гордєєва та інші.